

MOLIYAVIY FAROVONLIKKA ERISHISH SIRLARI

Qarshiyev Azizjon Iriskul o'g'li

Annotatsiya. Ushbu maqolada moliyaviy farovonlikka qanday erishish va yo'qsizlikka olib keladigan odatlarning oldini olish haqida so'z boradi.

Abstract. In this article mentioned how to reach good financial condition and to prevent habits which cause scarcity

Аннотация. В этой статье обсуждается, как достичь финансового благополучия и избежать привычек, ведущих к бедности.

Kalit so'zlar: Moliyaviy farovonlik, boylik, shaxsiy biznes, mahsulot, tadbirkorlik, yoqsizlik, shaxsiy byudjyet.

Key words: Good financial condition, wealth, own business, product, business, scarcity, self-budget

Ключевые слова: Финансовое благополучие, богатство, личный бизнес, продукт, предпринимательство, бедность, личный бюджет

Hozirgi kunda barcha insonlar har tomonlama kamchiliksiz yashashni, boy bo'lishni, o'zini shaxsiy biznesini ochishni istaydi. Lekin juda ko'pchilik insonlar "Bunday shohona hayotda yashash uchun boyning farzandi bo'lib tug'ilish kerak", – deb o'ylaydilar. Xo'sh, sizchi? Siz nima deb o'ylaysiz? Siz ham bunday shohona hayot kechirish uchun "Ajodlarimiz boy bo'lish kerak",- deb o'ylaysizmi? Nima uchun o'sha boy nasl sizdan boshlanmasligi kerak? Qachongacha o'rta hol oilalardek hayot kechirmoqchisiz?

Siz qaysi kasb egasi bo'lishingizdan qat'iy nazar: fermermi, haydovchimi, korxonasi ishchisi, o'qituvchimi yoki sataroshmi, sizda boy bo'lish imkoniyati bor. Siz "Menga endi kech bo'ldi, yoshlikda o'qimaganman" yoki "Bu mening qo'limdan kelmaydi",-deb o'ylashingiz mumkin. Oldin kim bo'lganingiz, qanday yashaganingiz buning hech qanday ahamiyati yo'q. Siz hozir kimsiz?

Agar siz o'tmishda qilgan yoki qilmagan ishlaringizni o'ylab afsuslanaversangiz yoki o'tirib olib kimdir sizning rivojlanishingizga, shaxsiy biznesingizni ochishingizga yordam berishini xayol surib, kutib yashasangiz, siz hech qachon muvaffaqiyatga erisha olmaysiz.

Yoki siz "Men 20, 30, 40 yoshga to'ldim. Endi foydasi yoq!", – deb o'ylashingiz mumkin. Nima qilibdi, 20 yosh bo'lsangiz? Nima qilibdi, 55 yoshdagi nafaqaxor bo'lsangiz? Hayotda shunday insonlar borki: 40 yoshida oila qurib, baxtli yashab ketgan; 45 yoshida o'z biznesini boshlab, 70 yoshida millioner bo'lgan; o'z kasbidan zerikib, 53 yoshida qayta o'qishga topshirib, talaba bo'lgan... Agar sanash kerak bo'ladigan bo'lsa, hayotimizda bunday insonlar juda ko'pdir. Shuni unutmangki, hech qachon o'zimizni aqlan yoki moliyaviy rivojlantirishga kech bo'lmaydi!

Muvaffaqiyatga erishish uchun, eng avvalo, o'z hayotingizni tartibga keltirib oling. Qachon uyg'onasiz, qachon uxlaysiz, qachon, qayerda kim bilan uchrashasiz, hammasini oldindan rejalashtirib oling. Har kuni tongda 30 daqiqa kitob mutolaa qiling, ruhlantiruvchi musiqalarni tinglang, kun tartibingizni rejalashtirib oling va rejalaringizni hech kim o'zgartirishiga aslo yo'l qo'mang. Har kuni oz, lekin doimiy ravishda o'z ustingizda ishlab boring. Agar siz har kuni kechagi kuningizga qaraganda 1% dan o'zgarsangiz; 1 yil davomida, dastlabki kuningizdagi holatingizga qaraganda qariyb 37 marta o'sgan bo'lasiz ($1.01^{365} \sim 37$; Atom odatlari, Jeyms Kleyr).

O'z ustingizda ishlashingiz borgan sari sizni muvaffaqiyat cho'qqisiga yetaklaydi va boy bo'lishingizga sabab bo'ladi, desak adashmagan bo'lamiz. O'zi boylik nima?!

Boylik! Boylik haqida shu qadar turlicha qarashlar mavjudki, ularning barchasini o'qib, inson bir to'xtamga kela olmay qoladi. Ba'zilar: "*Din boylikni qoralaydi, hadislarning aksariga qara, boylik zararli ekanligi aytilgan, shuning uchun iloji boricha odam kambag'al bo'lishi kerak!*" – degan so'zlarni aytishadi.

Boshqa toifa kishilardan esa: "*Islom tarixida juda ko'p badavlat kishilar o'tgan, jannatga tushishini tirikligidayoq eshitgan o'nta sahobiyning yarmidan ko'pi boy kishilar bo'lgan, nima uchun islom boylikni qoralar ekan, aksincha, musulmonlar qancha boy bo'lishsa, shuncha yaxshi*", - degan gaplarni eshitamiz.

Umuman, boylik masalasi juda nozik bo'lib, ulamolar bu masalada ham o'rtada turmoq afzal ekanini ta'kidlaganlar. Ya'ni islom boylikni qoralamaydi, musulmonlar ichida boy-badavlat kishilar ko'paygani yaxshi, deydi. Biroq boylik insonning oxirati uchun zararli bo'lsa, undan xatarliroq narsa yo'qligini bayon etadi. Boisi payg'ambarimiz duo qilganlarida faqirlikdan panoh so'rganlar va shu bilan birga oxiratda foyda bermaydigan boylikdan ham qochgan.

Agar siz hali o'zingizning shaxsiy biznesingizga ega bo'lmasangiz, nimadan boshlashni va nimalar qilish kerak ekanligini bilmasangiz, unda birinchi o'rinda yashayotgan hududingizda nimaga talab kuchli ekanligini, bozor iqtisodiyotini o'rganing va talabgor maxsulotlar ro'yxatini shakllantiring. Keyin bu ro'yxatdan joy olgan biznes turlarining oldindan bilganingizni yoki u haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'lganingizni tanlang. Chunki bu muvaffaqiyatga erishishingizdagi asosiy omildir. Shaxsiy biznesingizni ochishga shoshilmang. Avvalambor, biznesdagi har bir qadamingizni rejalashtirib oling.

Albatta, har bir ishning o'ziga yarasha qiyinchiligi bo'lgani kabi, biznesda ham turli muommolarga duch kelishingiz mumkin. Bunday muommolar, asosan, sotuvchi va xaridor yoki hamkorlar o'rtasida yuzaga keladi. Ya'ni sizning mahsulotingizning narxi, sifati yoki hajmidan norozi bo'lib, sizga arz qilishi mumkin. Bunday vaziyatlarda, siz norozi tomon bilan suhbatda, ushbu qoidalarga rioya qilsangiz, ko'plab zararli hodisalarni oldini olgan bo'lasiz.

- fikrlaringizni rejalashtirib oling;
- so'zlaringizni faktlarga va dalillarga tayanib ifodalang;

- hissiyotingizni boshqaring;
- tinglovchining o'ziga xos xususiyatlari: yoshi, madaniyati, dunyo qarashi, jinsi va boshqa narsalarni hisobga olib muloqat qiling;
- shaxsiy mulohazalar bayonida “menimcha”, “bizningcha”, “tushunishimizcha” kabi birliklardan foydalaning;
- til me'yorlariga amal qiling.
- suhbatdoshingizning so'zlarini diqqat bilan tinglang;
- eng asosiysi, muloyimlik bilan muomala qiling;

Agar siz biror bir kasb egasi bo'lsangiz va sizni moliyaviy tomondan ta'minlovchingiz bo'lmasa, u holda biznesingiz sizga foyda keltirmaguncha o'z kasbingizdan voz kechmang.

Endi muvaffaqiyatga erishgan taniqli tadbirkorlardan biri xitoylik Jek Ma, biz, yoshlarga aytib o'tgan maslaxatlariga to'xtalsak.

“Mening yoshlarga maslahatim: yigirma besh yoshingizgacha ko'proq xato qiling, bu borada xavotir olmang. Eng muhimi, yiqilganingizda qayta tura oling. Sinib qolmang, o'rningizdan turing... Yosh paytingizda hayot berayotgan darslardan xulosa chiqaring. O'ttiz yoshdan qirq yoshgacha hamma ishlaringizda samarador bo'lishiga harakat qiling. Qirq yoshdan ellik yoshgacha siz o'zingiz ustasi bo'lgan ishlar bilan mashg'ul bo'ling, ellik-oltmish yosh orasida bo'lganda esa yoshlarni rag'batlantiring. Chunki yoshlar sizdan yaxshiroq ishlashi mumkin. Agar siz tadbirkor bo'lishni xohlasangiz, qiyinchilik va mag'lubiyatdan qo'rqmang. Hech qachon taslim bo'lmang.

Biz biznesimizni boshlaganimizda korxonaga 18 kishi egalik qilardik. Bu 18 kishini Xitoyning eng aqlli odamlari deb o'ylashadi. Ammo biz juda ham aqlli kishilar emasmiz. Shunchaki doimo oxirigacha bordik. Hammamiz oddiy maktablarni tugatganmiz. Barchamiz omadning eng oddiy qoidasiga amal qilamiz. Kelajakka ishonamiz, biz juda ham optimistmiz, xatolardan o'rganamiz, hech qachon taslim bo'lmaymiz.”¹

Yo'qsizlikni keltirib chiqaruvchi yetti asosiy sabab!

1. Shaxsiy byudjyet².

Bir o'ylab ko'ring – pullaringizni nimalarga sarflayapsiz? Tinch muhitda o'tirib, so'nggi haftadagi barcha xarajatlaringizni birma-bir yozib chiqing. Endi fikrlang: xaridlar zarurat yuzasidan amalga oshirilganmi yoki yo'q? Ba'zi o'rinlarda iqtisod qilishning iloji bormidi? Aniq byudjyet rejasining yo'qligi– iqtisodiy farovonlik kemangizdagi asosiy “*nosozlik*”dir. Hech bo'lmaganda, bir oylik shaxsiy byudjyetni shakllantirishni o'rganmas ekansiz, moliyaviy jihatdan hech qanday yangilik kutmasangiz ham bo'ladi.

2. Iqtisodiy savodsizlik.

¹ [Xitoylik taniqli tadbirkor, “Alibaba” kompaniyasining asoschisi Jek Ma ning yoshlarga yo'llagan murojaatidan parcha]

² Xalqaro ijtimoiy kuzatuv insitutlari rasmiy ma'lumoti.

Yer aholisining aksariyati – iqtisodiy jihatdan savodsiz. Universitetni tugallagan odamlar asosiy iqtisodiy shart-sharoitlarni tushunmaslikni oddiy hol deb bilishadi. Buni faqat bir yo'l bilan to'g'irlash mumkin: atrofda nimalar ro'y berayotganiga qiziqish bildiring, qanday qilib neft narxi – valyuta kursiga, bu esa sizning hayotingizga ta'sir qilishini tushunishga harakat qiling. Qarabsizki, pullar qayerdan kelishi haqida tasavvur hosil qilasiz.

3. Pul muhim emas!

Pul asosiysi emas, ular sizni baxtli qilmaydi. Bu so'zlarga qo'shilasizmi? Afsuski, ko'pchilik bu fikrga qo'shiladi. Albatta, asosiysi pul emas. O'z oilangizga qulay sharoitlar yaratish uchun pulingiz yo'q bo'lsa ham yaxshi... Asosiysi – siz birgasiz. Shunday emasmi? Ammo yodingizda bo'lsin, pullar farovon hayotning asosi bo'lishi mumkinligini anglab yetmaguningizga qadar boyishning uddasidan chiqqa olmaysiz.

4. Kimdir bundan-da og'ir ahvolda-ku!

Qashshoq reallikdan qochishning yana bir keng tarqalgan usuli. Tanishingizdan ko'proq pul topishingizni anglab yetishingiz sizni boyroq qilib qo'ymaydi. Shunchaki, yupatadi va bir joyda qotib qolishingizga sabab bo'ladi. Bu taxminan "*Hechqisi yo'q, Afrikada bolalar umuman och-nahor!*" – deb o'ylashdek gap.

5. Shunchaki dangasalik.

Soat to'qqizdan oltigacha ishlash qiyinmi? Aslida inson bundan-da ko'p ishlay oladi. O'zingiz o'ylab ko'ring, tushlikka qancha vaqt sarflaysiz? Necha soat aniq ishdagi faoliyatingizga yo'naltiriladi? Oradagi internetga sho'ng'ishni-ku, aytmasa ham bo'ladi. O'zingizni ayashni bas qiling. Yaxshi pul topmoqchimisiz, ko'proq islang.

6. Yovvoyi hayotga berilish.

Yengil hayotga, rohatga, kayf-safoga mukkasidan ketish qashshoqlikni chaqiradi. Inson yoshligida rohatdan qochish, mashaqqatdan qochmaslikni anglab yetmaguncha farovon hayotga erisha olmaydi.

7. Boshqalarni ayblash.

Bizning nochor yashashimizda boshqa odamlar aybdor emasligini aniq tushunib yetish – intellekt darajasiga ishora qiladi. Boshqalarga umid qilavermay, pul haqida o'zingiz qayg'uring

Eng asosiysi, oddiy yashashga harakat qiling. Agar siz oyiga o'rtacha 1000\$ maosh olsangiz, xuddi 800\$ maosh oladigan kishilardек yashashga harakat qiling. Kunlik, oylik rejalarinigizni o'sha 800\$ qarab tuzib chiqing va 200\$ ni murakkab foiz evaziga bankka qo'ying. Keyinchalik bankdan yig'ilgan mablag'izngizni yangi biznes ochishga yoki eski biznesingizni rivojlantirishga sarflang. Va eng asosiysi, pul bilan qanday muomala qilishni oila a'zolarinigizga puxta tushuntiring. Chunki birlik bo'lgan joyda o'sish bo'ladi. Agar siz tejamkor bo'lsangiz-u, ammo turmush o'rtog'ingiz va farzandlaringiz pul bilan muomala qila olmasa va katta xarajatlar qilsa, unda siz hech qachon moliyaviy faravonlika erisha olmaysiz.

Agar siz bu oddiy qoidalarni hayotingizga targ'ib qila olsangiz, hayotingizda misli ko'rilmagan o'zgarishlarni kuzatishingiz mumkin.

“Siz birinchi qadamni tashlang, qanday yo'llar ochilishini keyin ko'rasiz”³

Foydalanilgan adabiyotlar

1. *“Do'stlar topish, o'zgalarda xush taassurot qoldirish va muvaffaqiyat qozonish sirlari”*, Deyl Karnegi
  2. Stiv Jobs
  3. *“Mening qo'shnim millioner”*. Uilyam.D. Danko va Tomas Dj.Stenli
  4. *“Atom odatlari”*. Jeyms Kleyr
-

---

³ (Stiv Jobs)